

Fællesnordisk forskerkursus

om

udvalgte metodespørgsmål i formueretlige forskningsprojekter

23.-24. november 2023 i København

Baggrund: Formueretlige forskningsprojekter præges ofte af, at formueretten traditionelt i vid udstrækning har været ulovfæstet. *Doms materialet* kan give anledning til fortolkningstvivil, og forskellige *teoretikere* kan anlægge forskellige indfaldsvinkler på samme spørgsmål. Ofte findes der slet ingen retskilder til belysning af de konkrete tvivlsspørgsmål. I så fald får den *retlige argumentation* betydning.

Håndteringen af disse spørgsmål må ske ved værktøjer, der nyder almindelig anerkendelse. At denne anerkendelse ofte er opbygget på tværs af de nordiske lande mærkes fx i forståelsen af de grundlæggende retsbegreber, i den retlige argumentation, og i fortolkningen af domme og andre retskilder. Derfor er det ofte lærerigt at studere retsvidenskabelige arbejder på tværs af de nordiske lande i formueretlige forskningsprojekter.

Men hvilke overvejelser rejser den slags tværnordisk forskning? Kan nuanceforskelle på tværs af de nordiske lande give et bedre perspektiv på problemerne? Og hvordan fungerer de øverste instanser, der producerer de nordiske domspræjudikater? Disse og andre spørgsmål vil blive behandlet under dette ph.d.-kursus, som er tilrettelagt med sigte på en nordisk gruppe af (primært) formueretlige ph.d.-studerende ("doktorander").

Formålet med kurset er at kaste lys over disse spørgsmål, både teoretisk og med inddragelse af deltageres aktuelle projekter. Kurset afsluttes med et forløb, hvor deltagerne aktivt forventes at deltage med bidrag baseret på deres respektive projekter. Et andet hovedformål er at give deltagerne mulighed for at skabe faglige kontakter i andre nordiske lande.

Kursusvægt for begge dage under ét: 2 ECTS.

Kursuslærere dag 1: professor, dr.jur. *Mads Bryde Andersen* (Københavns Universitet), professor, jur.dr. *Niklas Arvidsson* (Lunds Universitet), professor, jur.dr. *Johan Bärlund* (Helsingfors Universitet), professor, dr.juris *Johan Giertsen* (Universitetet i Bergen), docent *Víðir Smári Petersen* (Islands Universitet) og professor *Inger B. Ørstavik*, PhD (Universitet i Oslo).

Kursuslærere dag 2: fhv. højesteretspræsident, adjungeret professor *Børge Dahl* (tidligere Højesteret, Danmark), professor, dr.juris *Margrethe Buskerud Christoffersen* (Universitetet i Oslo), justitieråd, jur.dr. *Juha Häyhä* (Högsta domstolen, Finland), fhv. justitieråd, professor jur.dr. *Johnny Herre* (tidligere Högsta domstolen, Sverige), høyesteretsdommer, dr.juris *Kristin Normann* (Høyesterett, Norge).

Kursusansvarlige: professor, dr.jur. *Mads Bryde Andersen* (Københavns Universitet) og professor, dr.juris *Margrethe Buskerud Christoffersen* (Universitetet i Oslo).

Sted: Københavns Universitet, Det Juridiske Fakultet, Karen Blixens Plads 16, 2300 København S.

Kurset holdes ved "Flexrummet" mellem bygning 6 og 8. Universitetet ligger lige ved Islands Brygge Metrostation.

Målgruppe: Kurset er primært henvendt til ph.d.-studerende, der arbejder med formueretlige problemstillinger. Også ph.d.-studerende med projekter tæt på formueretten er velkomne. For ph.d.-studerende uden for de formueretlige fagdiscipliner vil de dele af kurset, der omhandler brugen af højesteretspræjudikater, fx kunne have særlig interesse.

Kursusprogram:

Torsdag den 23. november fra kl. 10:00-17:00

Den formueretlige metode i nordisk perspektiv

Kl. 10.00-11.00: *Generelle metodeproblemer i formueretten*

Formuerettens rolle som ramme for privat rettsdannelse fører til noen typiske metodiske utfordringer for rettsforskeren: Er det særlige hensyn ved anvendelsen av rettskildene – for eksempel betydningen av begreper og juridisk litteratur og anvendelsen av utenlandsk rett? Hvordan håndtere at noen rettsgrunnlag er sikre, mens andre er mer usikre? Hva med områder der det ikke finnes rettskilder? Hvilken betydning kan offentligrettslige regler ha for rettsdannelsen i formueretten? Hvordan kan disse spørsmålene håndteres i tverrfaglige forskningsprosjekter?

Oplæg ved professor *Inger B. Ørstavik*, PhD, Universitetet i Oslo

Kl. 11.00-12.00: *Om rättsjämförelse mellan de nordiska länderna och användningen av nordiska rättskällor inom förmögenhetsrätten*

- På vilket sätt kan nordiskt rättsligt material användas i komparativt syfte eller som stöd i tolkningen av inhemsk rätt inom förmögenhetsrätten?
- Vilken roll har det nordiska materialet i vår nordiska rättskällelära?

Anförande av professor, jur.dr. *Johan Bärlund*, Helsingfors Universitet

Kl. 12.00-12:30: *Hvor står Island i det nordiske retsfællesskab, og hvor befinder Islands formueret sig i dag?*

Oplæg ved docent *Víðir Smári Petersen*, Islands Universitet.

Kl. 12.30-13.15: Frokost

Kl. 13.15-14.15: *Rettskildemæssige udfordringer i skjæringspunktet mellem "gammel" nordisk avtalerett og "moderne" EU-kontraktsrett*

Oplæg ved professor, dr.juris *Johan Giertsen*, Universitetet i Bergen

Kl. 14.15-15:15: *Hvordan inddrages ikke-judicielle afgørelser i formueretlige arbejder?*

Ofte udfolder retten sig i instanser, som slet ingen domsmyndighed har (i Danmark fx Forbrugerklagenævnet, Ankenævnet for Finansiell Virksomhed, Forsikringsankenævnet og Erhvervsankenævnet)? Gør det nogen forskel, om sådanne afgørelser har retskraft? Hvilken rolle spiller sagsbehandlingen for afgørelsernes overbevisningskraft? Spiller det nogen rolle, om den slags instanser er finansieret af private eller offentlige midler?

Oplæg ved professor, dr.jur. *Mads Bryde Andersen*, Københavns Universitet.

15.15-15.30 Kaffepause

Kl. 15.30-16:30: *Hvordan dokumenteres aftalepraksis og sædvanedannelse i formueretlige forskningsprojekter?*

Oplæg ved professor, jur.dr. *Niklas Arvidsson*, Lunds Universitet

16:30-17:00: Brug af digitale værktøjer og AI-systemer i formueretlige forskningsprojekter

Under en udpeget moderators ledelse forventes deltagerne at udveksle deres egne erfaringer herom

18:30 Middag

Fredag den 24. november 2023 fra kl. 9:00-16:00

Retsafgørelser fra de øverste domstole. Deltagernes egne problemstillinger

Kl. 9.00-12.15 (kaffepause indlagt): *Om votering, retskildeanvendelse og domsskrivning ved de øverste retsinstanser i Norden.*

På denne formiddag vil fire nuværende eller tidligere dommere fra henholdsvis Danmarks Højesteret, Finlands Högsta domstolen, Norges Høyesterett og Sveriges Högsta Domstolen, der hver for sig også hver har betydelige juridiske forfatterskaber bag sig, forklare, hvordan

mere eller mindre faste antagelser om gældende ret finder udtryk i præmisserne fra disse domstole. Foredragsholderne vil også komme ind på, hvordan juridisk litteratur benyttes under domsvoteringerne, og hvordan disse voteringer i øvrigt foregår i de enkelte retter.

Foredragsholdere:

- fhv højesteretspræsident *Børge Dahl* (tidligere Højesteret)
- fhv justitieråd, professor jur.dr. *Johnny Herre* (tidligere Högsta domstolen, Sverige),
- justitieråd, jur.dr. *Juha Häyhä* (Högsta domstolen, Finland)
- høyesteretsdommer, dr.juris *Kristin Normann* (Høyesterett)

Ordstyrer, professor, dr.jur. *Mads Bryde Andersen*

Kl. 12.15-13.00: Frokost

Kl. 13.00-16.00: Drøftelse af de gennemgåede emner på grundlag af problemstillinger fra kursusdeltagernes egne projekter. Her samles der op på de emner, der har været berørt under de tidligere emner, men med fokus på konkrete problemstillinger fra disse ph.d.-projekter.

Drøftelsen ledes af professor, dr.juris *Margrethe Buskerud Christoffersen*

Praktiske oplysninger

Betaling mv.:

Der opkræves ingen betaling for deltagelse, og al forplejning (inkl. middag torsdag aften) dækkes af Det Juridiske Fakultet. Deltagerne skal selv betale for rejse og ophold. Deltager-tallet er *indtil videre* maksimeret til 40 personer der optages efter *først-til-mølle*-princippet.

Hotel:

Deltagerne forventes selv at arrangere hotel. Det bemærkes, at der er gode og billige hoteller i nærheden af Københavns Universitet Amager, navnlig hvis man reserverer med forudbetaling og uden mulighed for afbestilling.

Se fx <https://www.wakeupcopenhagen.dk> (fra 450 DKK pr. nat for enkeltværelse).

Deltagernes bidrag:

Senest den *15. november 2023* skal deltagerne dernæst fremsende en **problemstilling** (max. én A4-side), der angiver et formueretligt metodespørgsmål.

Fremsendelse skal ske samtidigt til de to kursusansvarlige på e-mail mads@jur.ku.dk og m.b.christoffersen@jus.uio.no.

Tilmelding:

Tilmelding skal *ske senest onsdag den 1. november 2023* på <https://jura.ku.dk/phd/kalender/2023/faellesnordisk-forskerkursus/tilmelding/>

Man kan kun tilmelde sig *hele* kurset – ikke dagene enkeltvis.

Pensum for kursets dag 1:

Mads Bryde Andersen: Ret og metode (2002), kapitel 7-8 (s. 163-213). Bogen er frit tilgængelig som pdf-download på www.jurabog.dk.

Mads Bryde Andersen: Retskilder og argumentation i Nordisk Formueret, trykt i Mads Bryde Andersen m.fl. (red.): Aftaleloven 100 år (2015), s. 63-88.

Mads Bryde Andersen: Grundlæggende aftaleret (2021), kapitel 7 om formueretlig argumentation (s. 508-538).

Mads Bryde Andersen: Nordisk formueret mellem pragmatisme og principfasthed, trykt i TFR 2020, s. 39-72.

Niklas Arvidsson: Begreppet sedvane, trykt i Christian Dahlman & Lena Wahlberg (red.): Juridiska grundbegrepp – en vänbok till David Reidhav (2019), s. 193-238.

Pensum for kursets dag 2:

Børge Dahl: Dommen (trykt i Thomas Riis & Jan Trzaskowski (red.): Skriftlig jura – den juridiske fremstilling, 2. udg. (2020), s. 459-485).

Jan Schans Christensen: Domsskrivning i Højesteret (trykt i Henrik Udsen m.fl. (red.): Festskrift til Mads Bryde Andersen, s. 147-162). Festskriftet ligger www.jurabog.dk.

Lene Pagter Kristensen: Højesterets arbejde 1961-2011 (trykt i Per Magid, Torben Melchior, Jon Stokholm & Ditlev Tamm: Højesteret – 350 år (2011), s. 137-189).

Halvard Haukeland Fredriksen: Bør rettsanvendere flest skrive som Høyesterett? (Lov og Rett 2023, s. 3-4)

Marius Emberland: Argumentasjonsarbeider mer enn informasjonsmedarbeider og samfunnsdebattant (Lov og Rett 2023, s. 141-142).

Der vil senere blive tilføjet yderligere materiale i et omfang på mellem 40 og 60 sider.

Materiale, som ikke kan hentes via de ovenfor anførte links, eftersende digitalt til de tilmeldte senest fredag den 3. november 2023.